

COLOFON

De Versnellingsagenda is een initiatief van:

FrieslandCampina

LTO Noord

BoerenNatuur

Natuur- en Milieufederaties Drenthe, Groningen,
Friesland

Provincies Fryslan, Groningen, Drenthe

Contactadres:

Agroagenda Noord Nederland

Gerda van Eck

vaneck@greenlincs.nl

0648586051

Versnellingsagenda

Aan de slag

Noord Nederland is verbonden met de melkveehouderij niet alleen in het verleden maar ook in de toekomst. Er zijn in Noord Nederland volop kansen om te ontwikkelen en te laten zien hoe grondgebonden, duurzame melkveehouderij leidt tot sterke bedrijven waar een goed inkomen te verdienen is en waar de samenleving trots op is.

De zuivelketen, de collectieven en de natuur- en milieufederaties hebben samen met de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe het initiatief genomen tot deze agenda. Wij voelen de urgentie om met de hele sector zichtbaar stappen te zetten. Als iedere veehouder zijn verantwoordelijkheid neemt en investeert in een duurzame, grondgebonden melkveehouderij dan kunnen we zorgen voor schoon water, schone lucht, een bodem die vruchtbaar blijft, gezonde dieren die zomers in de wei lopen en een hoge en veelzijdige biodiversiteit. Alleen als de melkveehouderij investeert in duurzaamheid zal de consument onze producten blijven kopen en waarderen en is

de maatschappij bereid om de melkveehouderij ontwikkelruimte te bieden. Het is aan de sector om binnen die ontwikkelruimte de kansen te pakken die het Noorden biedt! De versnellingsagenda is daarbij een belangrijke routeplanner.

In deze versnellingsagenda hebben we gezamenlijk benoemd wat we willen bereiken. Deze doelen zijn ambitieus maar haalbaar.

Hoe een melkveehouder op zijn/haar bedrijf werkt aan duurzaamheid zal van bedrijf tot bedrijf verschillen. Die verschillende aanpakken delen en er van leren kan nieuwe aanpakken, nieuwe inzichten opleveren.

Frans Keurentjes en Dirk Bruins

Namens de initiatiefnemers van de versnellingsagenda
FrieslandCampina
LTO Noord
BoerenNatuur
Natuur en Milieufederaties Groningen,
Friesland, Drenthe

De agenda voor ieder melkveebedrijf

Het noorden en melkvee horen bij elkaar, Fryslân is er zelfs wereldwijd beroemd mee geworden. En dat is niet alleen een mooi verhaal uit het verleden, maar is ook tijdens de crisis weer gebleken: de melkveehouderij was ook in de afgelopen jaren de belangrijkste motor van de noordelijke economie. En op dergelijke motoren moeten we zuinig zijn!

Maar ook motoren vragen om onderhoud. Daarom is het nodig om voortdurend aan een verdere versterking van de melkveehouderij te werken. De melkveehouderij staat na het afschaffen van de melkquotering voor nieuwe kansen. De sleutel voor het benutten van nieuwe kansen ligt bij duurzaamheid. In de

versnellingsagenda voor de melkveehouderij worden hiervoor de mogelijkheden benoemd. Maar die agenda wordt alleen een succes, als zoveel mogelijk boeren in Groningen, Fryslân en Drenthe hier ook aan meewerken en dit op hun eigen agenda voor het bedrijf zetten.

De noordelijke provincies ondersteunen daarom graag de inzet van de versnellingsagenda. Door te werken aan een duurzame grondgebonden melkveehouderij kan de melkveehouderij ook in de toekomst koploper in de wereld blijven. En dat is mooi voor de landbouw zelf, maar ook mooi voor de economie, voor het landschap en voor de bodem en het water. Daarom roep ik graag alle melkveehouders in de noordelijke provincies op: doe ook mee aan de vernieuwing van de sector en kijk wat er op uw bedrijf nog beter zou kunnen!

Johannes Kramer,

Namens de provincies Drenthe, Friesland en Groningen

Waarom een Versnellingsagenda Melkveehouderij?

.....

Noord-Nederland kent een sterke melkvee- en zuivelsector. Een duurzame ontwikkeling van de melkveehouderij is daarom één van de speerpunten van de AgroAgenda Noord-Nederland. Er doen zich ontwikkelkansen voor, maar tegelijk liggen er belangrijke opgaven op het vlak van milieu, water, biodiversiteit en maatschappelijke verankering. In noordelijk verband is verkend op welke wijze deze gecombineerde opgaven de komende periode tegemoet moeten worden getreden. Dit heeft geleid tot de Versnellingsagenda Melkveehouderij.

.....

Gezamenlijke aanpak

De tijd is er rijp voor. De internationale markt vraagt naar zuivel groeit naar verwachting de komende jaren fors en afschaffing van de melkquotering biedt mogelijkheden, maar alleen als de sector erin slaagt op een verantwoorde wijze in harmonie met haar leefomgeving te produceren en zich daarmee weet te onderscheiden. Dat vraagt een gezamenlijke aanpak met inzet van melkveehouders, toeleverende bedrijven en de zuivelindustrie. Daarbij moeten en kunnen vermindering van emissies naar de omgeving, het zo goed mogelijk sluiten van kringlopen, aandacht voor de bodem, het verbeteren van dierenwelzijn, het versterken van biodiversiteit, weidegang en rendabele productie samengaan.

Verantwoorde ontwikkeling

De Versnellingsagenda Melkveehouderij is een initiatief van FrieslandCampina, LTO Noord, BoerenNatuur en de noordelijke natuur- en milieufederaties. Samen met de provincies zijn dit de eigenaren van de agenda. De AgroAgenda Noord-Nederland ondersteunt hen daarbij. Inzet is een krachtig uitvoeringsprogramma waarin economische ontwikkeling en ecologische doelen worden gerealiseerd en waarmee de Noord-Nederlandse melkveesector zich wereldwijd kan gaan onderscheiden. Er wordt gestreefd naar verantwoorde ontwikkeling waarbij de zuivelsector in Noord-Nederland de opbrengst op een toekomstbestendige wijze verhoogt.

Extra impulsen

In de sector al lopende activiteiten zoals veespoor, voerspoor, kringlooplandbouw, ruimtelijke structuurmaatregelen en initiatieven op gebied van biodiversiteit en landschap kunnen met de Versnellingsagenda Melkveehouderij een extra impuls krijgen. Verder bieden regionale verbindingen zoals tussen melkveehouderij en akkerbouw en nieuwe vormen van gebiedssamenwerking in de gebiedscollectieven kansen. Tot slot wil de Versnellingsagenda Melkveehouderij melkveehouders ondersteunen door kennis op maat toegankelijk te maken en door innovatie gericht op verantwoorde ontwikkeling te bevorderen.

Werkwijze

Dat wil de Versnellingsagenda Melkveehouderij bereiken door:

- Iedere melkveehouder te stimuleren een Plan van Aanpak voor zijn/haar bedrijf te maken op het gebied van duurzaamheid
- Kennis toegankelijk te maken
- Inspireren tot innovatie via samenwerking tussen melkveebedrijven, ketenpartijen, organisaties en kennisinstellingen
- Laten zien en horen wat er gebeurt in samenwerking met de partners

Projecten verbinden en ondersteunen

Er lopen al een aantal projecten op eigen kracht en er staan projecten op het punt van beginnen. De taak van de Versnellingsagenda Melkveehouderij is deze projecten te verbinden.

Daarmee zijn we er niet. Er moeten ook nieuwe projecten komen willen we de doelen realiseren. De versnellingsagenda wil dat aanjagen en ondersteunen. De Versnellingsagenda Melkveehouderij zet zelf echter geen projecten op en neemt die ook niet over. Wat de Versnellingsagenda Melkveehouderij wél doet is kansrijke initiatieven van partijen die de capaciteit ontberen om er echt werk van te maken, ondersteunen en bedrijven en organisaties inspireren tot acties en projecten. Dat gebeurt door deze partijen met elkaar in contact te brengen en te verbinden met kennisinstellingen en/of andere sectoren. Daarnaast zullen er regelmatig bijeenkomsten over relevante thema's georganiseerd worden.

Missie

Noord-Nederland moet de top worden in grondgebonden melkveehouderij die zich in harmonie met haar leefomgeving ontwikkelt. Deze harmonie heeft te maken met de milieu en wateropgaven, biodiversiteit en de maatschappelijke verankering.

Dat vraagt om een gezamenlijke aanpak met inzet van iedere melkveehouder, van de toeleverende bedrijven en van de zuivel. Dit moet leiden tot een zuivelsector in Noord-Nederland met meer toegevoegde waarde, met een verantwoorde ontwikkeling, met grondgebondenheid, weidegang, biodiversiteit en een schoon milieu.

Doelen Versnellingsagenda Melkveehouderij?

.....

Ambitie

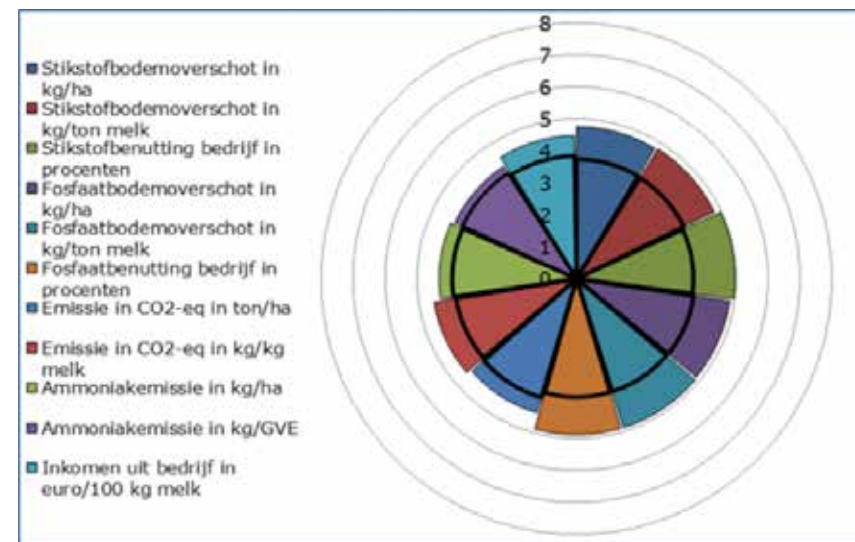
Noord-Nederland wil koploper zijn in grondgebonden ontwikkeling van duurzame melkveehouderij. Daar zijn doelstellingen voor geformuleerd die in 2020 gerealiseerd dienen te zijn. De Versnellingsagenda Melkveehouderij sluit daarbij in grote lijnen aan bij de doelen die zijn geformuleerd door de zuivelketen. Voor Noord-Nederland zijn aanvullende doelen gesteld voor emissies naar lucht, water en bodem en biodiversiteit (inclusief bodemleven). Dat sluit aan bij de ambitie koploper te zijn.

De doelen zijn ambitieus en tegelijk realistisch.

Beste bedrijven als benchmark

Voor de emissies van fosfaat, stikstof en ammoniak zijn de doelen bepaald aan de hand van een benchmark. Het gemiddelde van de 25 procent beste bedrijven in 2013 is het doel voor alle melkveehouders in Noord-Nederland in 2020. Deze doelen zijn goed haalbaar immers 25 procent van de bedrijven laat nu al zien dat het kan.

Voor de overige doelen, zoals biodiversiteit is een benchmark (nog) niet mogelijk.

Prestaties van de bedrijven die gemiddeld het beste scoren op de genoemde duurzaamheidsindicatoren blijken ook op de individuele indicatoren beter te scoren dan gemiddeld. Ook het inkomen is hoger dan het gemiddelde.

Doelen

Voor de Versnellingsagenda zijn de volgende doelen geformuleerd:

Bodem, lucht en waterkwaliteit

- Fosfaatbodemoverschot 0 kg fosfaat/ha voor fosfaatoestand neutraal.¹
- Stikstofbodemoverschot: voor klei- en zandregio ca. 125 kg N/ha; voor veenregio ca. 75 kg N/ha hier mineralisatie niet meenemen.²
- Ammoniakemissie 25 kg/GVE op klei en veen, 20 kg/GVE op zand.

Biodiversiteit

- Behoud en ontwikkeling biodiversiteit gerelateerd aan effecten melkveehouderij in Nederland en elders Meetbare doelen worden vastgesteld in 2017
- Organische stofbalans op bedrijfsniveau positief
- Aantal melkveehouders dat deelneemt aan agrarisch natuurbeheer is stabiel ten opzichte van 2012

Weidegang

- Gelijk aan percentage weidegang in 2012 (81,4%)

Klimaat en energie (duurzame zuivelketen)

- 20% reductie van broeikasgassen in 2020 ten opzichte van 1990, inclusief klimaatneutrale groei
- 16% duurzame energie in 2020 en een energieneutrale zuivelketen in de periode 2005-2020, 2% energiebesparing per jaar bij veehouders

Diergezondheid en dierenwelzijn (duurzame zuivelketen)

- Vermindering antibioticaresistentie door bewust antibioticagebruik
- Verlengen gemiddelde levensduur koeien met zes maanden ten opzichte van 2011

Werkgelegenheid

- Bijdragen aan de werkgelegenheid door creëren van toegevoegde waarde in de melkveehouderij en zuivelketen

Deelname melkveehouders

- Minimaal 25% van de melkveehouders in Noord-Nederland neemt actief maatregelen om duurzaamheid te bevorderen (deelname aan projecten, praktijknetwerken vormt daarbij de maatstaf).

- 1 Op basis van resultaten van de top 25% bedrijven, Bron: Duurzaamheid van melkveebedrijven in Noord Nederland, Lei juni 2015)
- 2 Op basis van resultaten van de top 25% bedrijven, Bron: Duurzaamheid van melkveebedrijven in Noord Nederland, Lei juni 2015)

Bedrijfsplan

.....

De Versnellingsagenda Melkveehouderij wil alle melkveehouders stimuleren actief bij te dragen aan duurzame productie middels het maken van een Plan van Aanpak voor het eigen bedrijf en door te werken aan duurzaamheid via zelf gekozen maatregelen.

Het belang van een bedrijfsplan en het maken van een eigen Plan van Aanpak heeft momenteel echter nog niet die de aandacht die het zou moeten hebben. Kennisuitwisseling binnen praktijknetwerken, collectieven, LTO-afdelingen en AJK's, ondersteuning van adviseurs en het delen van ervaringen door boeren die werk maken van een duurzame bedrijfsvoering kunnen instrumenten zijn om melkveehouders daarin te ondersteunen en inspireren.

Een melkveehouder moet niet alleen weten waar hij staat ten opzichte van de doelen in de versnellingsagenda maar ook een Plan van Aanpak hebben om te werken aan nog betere resultaten.

We willen dat iedere melkveehouder op een eenvoudige manier een handelingsplan voor het eigen bedrijf kan maken. Hulpmiddelen als simulatietools die werken met gegevens van het eigen bedrijf en rekening houden met de bedrijfsstrategie zijn daar een voorbeeld van.

Kennis benutten

.....

Melkveehouders kunnen bij het uitvoeren van hun Plan van Aanpak gebruik maken van kennis van anderen. Het gaat om kennis over kringlopen, bodem, graslandbeheer, biodiversiteit, gezonde veestapel, energie, arbeid.

De Versnellingsagenda Melkveehouderij wil deze kennis op maat beschikbaar maken voor ondernemers en adviseurs. Dat kan door 'best practices' te delen, ICT-toepassingen zoals apps beschikbaar te stellen en/of te ontwikkelen, bijeenkomsten te organiseren en door gericht adviseurs van kennis op maat te voorzien. We willen stimuleren dat melkveehouders, onderzoek, onderwijs en bedrijven kennis over duurzame grondgebonden productie snel en toegankelijk delen.

Op verschillende gebieden lopen al projecten of gaan binnenkort projecten van start. Het gaat onder andere om kringlopen, bodem natuurinclusieve landbouw, verbreding Smart Dairy Farming en om projecten die leiden tot schoon water: Deltaplan Agrarisch water

De versnellingsagenda wil deze projecten ondersteunen en zo zorgen dat zo veel mogelijk melkveehouders hieraan meedoen.

Innovatie

.....

De Versnellingsagenda Melkveehouderij wil innovatie gericht op duurzame melkveehouderij bevorderen. Innovatie is en blijft nodig omdat vragen niet altijd op te lossen zijn met bestaande kennis en er al werkend nieuwe vragen opkomen. Uitgangspunt daarbij is dat innovatie kan bloeien als diversiteit geborgd is; diversiteit in bedrijfsstrategieën, in samenwerkingspartners en in gebieden.

De Versnellingsagenda Melkveehouderij legt de nadruk bij innovatie op:

- Gebiedsbenadering
- Natuurinclusieve melkveehouderij
- Samenwerkingsverbanden
- Smart Farming
- Maatschappelijke participatie

De Versnellingsagenda Melkveehouderij wil een bijdrage leveren door ervoor te zorgen dat leerervaringen en kennis gedeeld worden en initiatieven worden ondersteund waar nodig. Ook zullen er inspiratiebijeenkomsten worden georganiseerd.

Gebiedsbenadering

.....

In Noord-Nederland vormt de samenwerking in regio's een sterk punt. Collectieven en de agrarisch natuurverenigingen hebben veel betrokken leden, net als de LTO-afdelingen en AJK-regio's. Waterkwaliteit, luchtkwaliteit en biodiversiteit hebben baat bij deze samenwerking in gebieden. Daarbij is een groeiende tendens zichtbaar dat groepen mensen of bedrijven eigen initiatief tonen om problemen die ze tegenkomen gezamenlijk op te lossen.

Gebiedsspecifieke innovatie kan zich onder andere richten op:

- Sluiten van kringlopen op gebiedsniveau
- Een gezamenlijke aanpak voor ammoniak
- Een gezamenlijke aanpak voor veenweidevraagstukken
- Samenwerking met waterschappen aan de waterkwaliteit
- Samenwerking tussen akkerbouw en melkveehouderij
- Versterken biodiversiteit en landschapskwaliteit samen met onder andere natuurbeheerders en landschapsbeheer
- Burgerparticipatie op gebiedsniveau

Natuurinclusieve Landbouw

.....

Om te komen tot duurzame melkveehouderij is het nodig op zoek te gaan naar effectieve verdienmodellen voor boeren waarin agrarisch natuurbeheer centraal staat. Dat kan alleen door naar oplossingen te zoeken zodat biodiversiteit en melkproductie elkaar versterken. Die oplossingen vragen samenwerking tussen melkveehouders, keten, natuurorganisaties, vrijwilligers, onderzoekers en onderwijs. gezamenlijk op te lossen.

Samenwerking akkerbouw en melkveehouderij

.....

Eén van de mogelijkheden om kringlopen beter te sluiten en een robuustere bedrijfsvoering te realiseren is samenwerking tussen melkveehouderij en akkerbouw. Maar ook andere samenwerkingsvormen – met natuurbeheerders, met burgers – zijn een optie. Er zijn al de nodige initiatieven, waarvan enkele zeer succesvol. In de samenwerking akkerbouw-melkveehouderij valt echter is de grootste winst te behalen als het gaat om duurzaamheid.

Een dergelijke samenwerking is voor veel ondernemers nieuw en roept dus ook veel vragen op, bijvoorbeeld over de kwaliteit van de mest die de akkerbouwer nodig heeft, aan de inpassing van teelt van voedergewassen in het bouwplan en de inpassing van ander (ruw)voer in het rantsoen. Ook de manier waarop goed samengewerkt kan worden – juridisch, financieel, sociaal – vraagt aandacht.

Smart Farming

Precisielandbouw draagt bij aan een duurzame melkveehouderij. Moderne technologie, sensoren en data-analyse ondersteunen boeren daarbij om zo efficiënt mogelijk om te gaan met grond, water, (kunst)mest, voer en arbeid. Binnen het project Smart Dairy Farming is de afgelopen jaren gewerkt aan de ontwikkeling van hulpmiddelen voor het managen van de individuele koe binnen de veestapel en is inmiddels toe aan de tweede fase.

Vanuit dezelfde gedachte wordt het nu ook wenselijk geacht om te komen tot Smart Crop Farming gericht op bodem, graslandproductie en beweiding. Ook dit kan leiden tot meer duurzaamheid in combinatie met een verhoging van de productie. Een eerste stap in die richting zou het bundelen van reeds bestaande initiatieven op dit gebied zijn.

Aan de slag

.....

De doelen in de versnellingsagenda zijn ambitieus. Tegelijk is de urgentie om deze doelen te realiseren en daarmee invulling te geven aan een duurzame, grondgebonden melkveehouderij groot.

Voor de mineralen en energie en weidegang zijn de doelen concreet en gaat het nu vooral om realisatie en uitvoering. Voor biodiversiteit gaan we die slag de komende tijd maken.

De doelen zijn alleen te realiseren wanneer iedere melkveehouder investeert in duurzaamheid.

In de komende maanden moeten de partijen projecten formuleren die de melkveehouder in Groningen, Drenthe en Fryslân ondersteunen bij het opstellen van hun eigen agenda en het maken van een eigen actieplan. Daar biedt de samenwerking die er in Noord Nederland is tussen bedrijven en organisaties en in gebieden een goede bodem voor. Tegelijk is er nog veel werk te verzetten.

In januari 2016 moeten projecten zijn gestart op de thema's die benoemd zijn in deze agenda waarbij projecten gericht op benutten van bestaande kennis bij verminderen emissies naar bodem, water, lucht prioriteit hebben. Bij innovatie ligt de eerste prioriteit bij samenwerken tussen akkerbouw en melkveehouderij, versterken biodiversiteit en graslandbeheer.

Het is nodig om elkaar voortdurend scherp te houden op de acties die nodig zijn om tot goede projecten te komen en zo melkveehouders handvatten bieden om te werken aan schoon water, schone lucht, een bodem die vruchtbaar blijft, gezonde dieren die zomers in de wei lopen en versterking van de biodiversiteit.

Lopende projecten/ initiatieven

.....

Van Kennis naar Kunde

In het kader van het icoonproject Bodem, met als trekker LTO Noord, onderzoekt het project Van Kennis naar Kunde op welke wijze de bestaande kennis rond bodemvraagstukken beter kan worden benut. Er lopen op dit gebied veel projecten en er is veel bestaande 'oude' kennis, maar het lukt tot op heden niet goed om met die kennis de agrarisch ondernemers te bereiken, zijn of haar gedrag aan te laten passen en anders met de bodem om te gaan. Met de huidige wettelijke beperkingen ten aanzien van de aanvoer van organische stof en mineralen op het land groeit evenwel bij veel agrarisch ondernemers de noodzaak om hier werk van te maken.

In Van Kennis naar Kunde gaan groepen studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein onder begeleiding van specialisten vanuit verschillende invalshoeken met negen grote vraagstukken aan de slag. Onderzocht wordt hoe bijvoorbeeld in de gezondheidszorg mensen met diabetes worden gestimuleerd beter en gezonder te leven of welke lessen er uit de marketing kunnen worden getrokken om mensen in beweging te krijgen. Het project moet voor het eind van dit jaar zijn afgerond. Dan moet er tevens een advies liggen hoe de sector beter van kennis naar kunde kan komen. De opgedane kennis zal vervolgens weer in andere projecten gebruikt worden zodat de resultaten bij zo veel mogelijk ondernemers terechtkomen.

Vereniging Noardlike Fryske Wâlden – themagroep Grien-Blau

Sinds 2005 werken gebiedspartijen in Noordoost-Friesland onder leiding van vereniging Noardlike Fryske Wâlden samen aan circa dertig speerpunten op vier agrarisch bepaalde aandachtsterreinen. Het vormde tevens de opmaat voor de Agenda Netwerk Noordoost (ANNO) waarin sinds 2012 de provincie Friesland en de gemeenten in Noordoost-Friesland samenwerken. De verbinding met maatschappelijke organisaties staat vanaf het begin centraal. Vanaf 2015 is ook het Groenblauwe thema toegevoegd, met name op het gebied van natuur, landbouw en water omdat daar veel activiteiten en projecten spelen die andere ontwikkelingen raken. Door het instellen van een nieuwe themagroep Grien-Blau voor natuur, landbouw en landschap binnen ANNO, wordt invulling gegeven aan deze streekgerichte samenwerking.

Gebiedscoöperatie Westerkwartier – project Levend Landschap

De anderhalf jaar geleden opgerichte Gebiedscoöperatie Westerkwartier doet met het project Levend Landschap een proef met collectief landschapsbeheer. Eigenaren in alle houtsingelgebieden in het Westerkwartier kunnen meedoen. De Gebiedscoöperatie maakte samen met de eigenaren een plan voor een plus op het actief beheer van honderd kilometer singels en heeft inmiddels 65 kilometer van negentig boeren in beheer. De overige 35 kilometer moet komend jaar geworven worden. Drie agrarische natuurverenigingen, Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Groningen en Terra stonden aan de wieg van de nieuwe organisatie. De provincie Groningen, het ministerie van OCW en de vier gemeenten in het Westerkwartier steunen Levend Landschap financieel.

Gagelvenne – duurzaam verkavelingsmodel

Agrarische Natuurvereniging Gagelvenne in Ooststellingwerf heeft een innovatief en duurzaam verkavelingsmodel ontwikkeld om de ontwikkelingsmogelijkheden van boeren en het behalen van maatschappelijke doelen te vergroten. Een groep boeren wil volgend jaar de pilot Gebieds Ontwikkelings Project Oldeberkoop starten waarin ze gezamenlijk grond aankopen, daarna de grond onderling verdelen en op minstens tien procent van die grond maatschappelijke doelen realiseren. Het model werd gemaakt in samenwerking met Rabobank, FrieslandCampina, gemeente Ooststellingwerf, natuurorganisaties en de provincie Friesland. De provincie en de Rabobank namen de kosten voor hun rekening. Uit de proef moet ook blijken of het model over heel Zuidoost-Friesland kan worden uitgerold. Komend jaar worden een landbouw- en grondruilcoöperatie opgericht, een projectgroep samengesteld en een grondfonds gevormd.

Veenkoloniën

De Kenniswerkplaats Veenkoloniën (Hogeschool Van Hall Larenstein, Terra, Wageningen University en de Agenda voor de Veenkoloniën) onderzoekt in negen praktijknetwerken de mogelijkheden voor de samenwerking tussen melkveehouderij en akkerbouw. Gekeken wordt onder meer naar de teelt van eiwitrijke gewassen door de akkerbouwer voor de melkveehouder. Door het toepassen van vanggewassen die eiwitten produceren kan een win-win situatie worden gecreëerd: er wordt niet alleen voldaan aan verplichtingen tot vergroening, er worden ook nog eens eiwitten geogost die in de melkveehouderij toe te passen zijn in het rantsoen.

Natuurinclusieve Landbouw Living Lab

Om te komen tot duurzame melkveehouderij is het nodig op zoek te gaan naar effectieve verdienmodellen voor boeren waarin agrarisch natuurbeheer centraal staat. Dat kan alleen door naar een natuurinclusieve landbouw toe te werken. In het burgerinitiatief Kening fan 'e Greide (King of the Meadows) zoeken burgers, boeren, wetenschappers, natuur- en cultuurliefhebbers en vertegenwoordigers van groene organisaties samen naar oplossingen om natuurdoelen zodanig in de bedrijfsvoering van de boerenbedrijven te integreren dat deze op een economische manier kan blijven werken. Met deze multidisciplinaire aanpak hoopt men de toekomst van het weidevogellandschap veilig te stellen.

Eén van de Kening fan'e Greide spin-offs is het pilotproject 'Living Lab Natuurinclusieve veehouderij'. In het Living Lab is het de ambitie de verschillende ontwikkelingen en initiatieven rondom natuurinclusieve landbouw in Nederland sterker met elkaar te verbinden.

Doel van Living Lab is dat natuurinclusief boeren een reëel alternatief wordt voor agrarische ondernemingen die natuurdoelen in de bedrijfsvoering van hun agrarische activiteiten willen onderbrengen.

Mogelijke oplossingsrichtingen zijn groenfinanciering, extra betalen voor duurzame producten of nieuwe producten en/of diensten, zoals het houden van waterbuffels in natte gebieden of de toepassing van kruidenrijke grassen als onderdeel van het productieareaal.

Pilots Biodiversiteit

FrieslandCampina, Rabobank en Wereld Natuur Fonds zijn vorig jaar al gestart met een drietal proeven in Friesland om te kijken hoe biodiversiteit in het duurzaamheidsstelsel (Planet Focus) van FrieslandCampina kan worden geborgd. De pilots worden uitgevoerd in samenwerking met melkveehouders in drie gebieden.

Landbouw centraal-
samenwerking
melkveehouderij akkerbouw
waterkwaliteit

Als de chemische en ecologische waterkwaliteit onvoldoende is moet extra inspanning worden verricht om emissies te verlagen. Dit is nodig om te kunnen voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In het project 'Landbouw Centraal' is een systematiek getest, waarbij gebiedspartijen gezamenlijk bepalen hoe de gewenste verbetering kosteneffectief gerealiseerd dient te worden. Essentieel in deze systematiek is 1) afbakening van een gebied waarbinnen de belasting van het oppervlaktewater getraceerd kan worden, 2) een analyse van de belasting door gebiedspartijen, waaronder landbouw en 3) een plan om deze belasting doelmatig terug te dringen.

In het project (2009–2011) is met gerichte begeleiding door ervaren bedrijfsadviseurs een beeld verkregen van mogelijkheden om de emissies vanuit de melkveehouderij naar grond- en oppervlaktewater te verminderen zodat de waterkwaliteit verbetert. In Drenthe heeft het project zich afgespeeld in het gebied Zeegserloopje.

Smart Dairy Farming 2.0

Het project Smart Dairy Farming (SDF) heeft de afgelopen drie jaar een weg gebaad om met moderne (sensor)technologie op een melkveebedrijf enorme hoeveelheden data te verzamelen en deze op een slimme manier te combineren, delen, analyseren en vertalen naar concrete werkadviezen. Het meerjarige project van FrieslandCampina, CRV, Agrifirm en andere partners moet de Nederlandse melkveehouderij helpen de internationale koppositie die het momenteel inneemt te behouden.

Melkveehouders, onderzoekers, technici en andere betrokkenen hebben met onder meer onderzoeksinstituut TNO nauw samengewerkt aan het realiseren van een ICT-infrastructuur die uniek is voor de melkveehouderij. Met de nieuwe keteninfrastructuur voor data in combinatie met de inzet van sensortechnologie zijn er nu voor de zeven deelnemende melkveehouders een zestal werkinstructies op basis van realtime data te gebruiken.

Concept projectplan

Inmiddels is het concept voor het projectplan waarmee het werkelijk praktijkrijp kan worden gemaakt gereed. Doel van Smart Dairy Farming 2.0 is te komen tot meer innovatie en tegelijkertijd een grotere groep melkveehouders mee te laten doen. Gedacht wordt aan zestig bedrijven. Werken aan het verlengen van de levensduur van melkkoeien door het verbeteren van het veemanagement blijft de doelstelling.

Boerderij van de Toekomst

Van Hall Larenstein, Nordwin College, Friese Milieufederatie, LTO Fryslan zijn bezig met het ontwikkelen van een game die inzichtelijk maakt voor welke keuzes een individuele boer staat om te komen tot een verantwoorde en duurzame productie. Daarmee wordt handelingsperspectief geboden, rekening houdend met de ontwikkelingen die op de landbouw afkomen. De partijen willen daarbij vernieuwen en innoveren door jongeren een toekomstige boerderij te laten ontwerpen die representatief is voor een toekomstige, goedlopende boerderij van een (weidevogel) boer.

De game zal worden toegepast in het groene onderwijs van Hogeschool Van Hall Larenstein en het Nordwin College. De studenten leren dan zaken als biodiversiteit, weidevogelbeheer en dierenwelzijn mee te nemen in hun keuzes als agrarische ondernemer.

De ontwerpen en de uitkomsten van het spel worden daarnaast ook gebruikt om de discussie over duurzame boerderijen op gang te brengen met onder andere de huidige agrarische ondernemers. Op deze manier worden de agrarische ondernemers van de toekomst (de studenten) en de huidige agrarische ondernemers betrokken bij de discussie rondom de duurzame landbouw.